

Список використаних джерел:

1. Слободчиков Н. А. О позитивном содержании юридической ответственности // Юридическая ответственность: проблемы теории и практики: Сб. науч. тр. / Под ред. В. А. Кучинского и Э. А. Саркисовой. - Минск, 1996. - С. 28-34.
2. Краснова М. В. Компенсація шкоди за екологічним законодавство України (теоретико-правові аспекти) : монографія / М. В. Краснова. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет» , 2008. – 439 с.
3. Юридична енциклопедія : і 6 т. Т. 1: А-Г / редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. - К. : Укр. енцикл., 1998. - 672 с.
4. Топорович Г. В. До сутності поняття «юридична відповідальність державних службовців» / Г. В. Топорович // Держава та регіони. - 2011. - № 2. - С. 158-161 (Серія «Право»).
5. Заяць Н. В. Особливості прояву позитивної конституційно-правової відповідальності в діяльності інститутів народного представництва / Н. В. Заяць // Науковий Вісник Львівськ. держ. ун-ту внутр. справ. - 2010. - № 2. - С. 79-88
6. Теория государства и права : учебник / под ред. М. Н. Марченко. - М. : Зерцало, 2004. - 640 с

Статівка А.М.,

доктор юридичних наук,

професор кафедри земельного та аграрного права,

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Про деякі причини земельних правопорушень в сільському господарстві

На сьогодні суспільство, реально відчуває наслідки загрози деградації земель в сільському господарстві. На значних територіях забруднені ґрунти, повсюдно відбувається виснаження та подальше засмічення земель, як одного із об'єктів природних ресурсів. У свідомості значної частини населення домінує споживче ставлення до землі – як ресурсу природи. Внаслідок необачних, самовпевнених дій людини виникає реальна загроза перетворення земель сільськогосподарського призначення, як складової навколишнього середовища, в суттєве джерело безпеки для самої ж людини.

Існує проблема, правовий аспект якої міститься в існуванні гострої, невідкладної потреби у формуванні цілісної та ефективної системи нормативно-правового регулювання та відповідного упорядкування відносин у сфері землекористання. Важливим напрямком, з урахуванням функціональної значимості земель, є удосконалення правового механізму охорони і раціонального використання їх. Чинне земельне, аграрне, екологічне, природоресурсне законодавство в певній мірі закріпило такий підхід.

Формулювання та функціонування спеціального правового механізму регулювання земельних відносин за участю сільськогосподарських товаровиробників, повинно неминуче привести до зняття його загострення, яке, в свою чергу, є наслідком введенням в дію особливих інструментів, засобів регулювання. Оскільки таке регулювання відповідає імперативам, об'єктивним законам природи, тобто впливає із потреб їх реалізації. Разом з тим, закріплені в законодавстві положення щодо наведеного, є спробою тільки пом'якшити, але не призупинити повністю техногенні, антропогенні процеси впливу на екосистему. Одночасно збільшується зворотнє навантаження на соціальні умови проживання людини, все більше погіршуються екологічні параметри їх життєдіяльності.

Правові норми, які містяться в чинному земельному, аграрному, екологічному, природоресурсному праві, не в змозі в повній мірі, адекватно відобразити об'єктивно існуючі екологічні імперативи. Зумовлено це тим, що

всі закони природи, особливості їх прояву ще не пізнані, а тому не завжди є вдалим способом закріплення відповідних імперативних норм.

Існують проблемні питання технологій життєзабезпечення, масштаби споживання земель сільськогосподарського призначення, системи їх ресурсорозподілення. Все це залишається тим чинником, які є перепорою відповідної трансформації законів природи в юридичні закони. Іншими словами: існує неминуче протиріччя між природою права та «правом» природи. Тут можливості права мають межі, де поведінка будь-якого сільськогосподарського товаровиробника по відношенню до землі, як засобу виробництва і об'єкту природнього середовища, не піддаються юридичному впливу.

Отже, по-перше, суттєва причина яка існує і по багатьом параметрам посилюється несприятливістю у сфері землекористування й охорони земель сільськогосподарського призначення — це обмеження меж правового оформлення економічних та природоресурсних відносин, залежність регулюючих можливостей юридичного права від природнього права споживання.

По-друге, належна реалізація правових норм вимагає значних зусиль і наявності цілої сукупності позитивних чинників. Варто зазначити, що у сфері землекористування, інтереси закріплені правом повинні бути однонаправленими з іншими інтересами. Але, як свідчить практика, існує колізія між об'єктивними суспільними інтересами і суб'єктивним інтересом окремої людини, корпоративними інтересами землекористувачів. Звідси й виникає слабкий рівень заінтересованості у правомірному, позитивно значимому, з позиції ресурсозберігаючих і екологічних імперативів та поведінки. Всеохоплююче, стимулювання охорони навколишнього природного середовища і раціональне землекористування на сьогодні не є пріоритетним в системі стимулів. Як наслідок, мають місце значна кількість правопорушень, відхилень, втрат кількісного й якісного рівнів в земельній сфері.

Основні причини земельних правопорушень слід пов'язувати з загальними негативними наслідками у сфері природокористування, які чинять негативний вплив на становище земельних ресурсів, якість та рівень придатності земель для використання у відповідності із цільовим призначенням. У державі поступово погіршуються площі земель, які задіяні в господарському обігу. При цьому відбувається подальше погіршення якісного складу земель. Загрожуючими масштабами є деградація орних земель і пасовищ. В результаті екстенсивного використання земель сільськогосподарського призначення, майже у всіх регіонах держави, відбувається зниження вмісту родючості шару ґрунтів – гумусу.

Земельні правопорушення в значній мірі є породженням і генеруються об'єктивними протиріччями у сфері земельних відносин, неузгодженістю землеохоронних імперативів та поточними економічними інтересами, пріоритетами держави, соціальних груп або окремих громадян. Тому причини земельних правопорушень доцільно шукати в системі відносин власності на землю, в принципах організації суспільного виробництва, коли земля виступає засобом виробництва і є безумовним та важливим елементом природних ресурсів.

Гарантована Конституцією і закріплена на законодавчому рівні приватна, державна та комунальна власність на землю дозволяє продемонструвати: при якій формі власності земельні відносини більше відчують негативний вплив, де більше умов для прояву криміногенних і деліктогенних факторів. Світовий досвід свідчить, що право приватної власності на землю створює широкі можливості для упорядкування земельних відносин, скорочення значної кількості земельних правопорушень.

У подальшому осмислення, удосконалення, а по цілій низці позицій перегляду потребу саме земельне, аграрне, екологічне й природоресурсне право в контексті визначення змісту, меж дії земельних прав в умовах децентралізації влади. Саме остання дозволяє більш активно здійснювати громадський контроль за використанням земель – як природного ресурсу в сільському господарстві.